

Středoškolská odborná činnost 2011/2012

**Osud československého válečného diplomata
plk. gšt. Václava Havelského**

Valentina Aulisa

Židlochovice 2012

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ: 16- Historie

Osud československého válečného diplomata plk. gšt. Václava Havelského

The Life of the War Diplomat Colonel Václav Havelký.

Autor: Valentina Aulisa

Škola: Gymnázium Židlochovice, Tyršova 400

Konzultant: PhDr. Zlatica Zudová-Lešková, CSc.

Židlochovice 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci *Osud československého válečného diplomata plk. gšt. Václava Havelského* vypracovala samostatně, použila jsem pouze podklady uvedené v příloženém seznamu a postup při zpracování a dalším nakládání s prací je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů v platném znění.

V Židlochovicích dne 26. března 2012

podpis: .....

Poděkování

Na prvním místě bych ráda poděkovala PhDr. Zlatici Zudové-Leškové, CSc., své konzultantce, jak za pomoc při hledání materiálů potřebných ke zpracování mé práce, tak za její cenné rady a připomínky, které mne nejen lépe uvedly do problematiky, ale především mne obohatily o zkušenosti v psaní odborné práce. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Janu Břečkovi z Moravského zemského muzea za to, že mi umožnil nahlédnout do fondů týkajících se plk. gšt. Václava Havelského, a PhDr. Pavle Seitlové, vnučce plukovníka Havelského, za laskavé poskytnutí pramenů, které se ukázaly jako klíčové při mapování životních osudů tohoto vynikajícího diplomata.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala Mgr. Danuši Švarzbergerové za podporu a čas, které mi při zpracovávání tohoto tématu věnovala.

Děkuji.

Anotace

Práce mapuje životní osud plk. gšt. Václava Havelského, výborného, ale ne příliš známého vojenského diplomata, který byl kvůli své neochotě podřídit se komunistickému režimu odsunut do ústraní, zbaven vojenské hodnosti a pensionován. S odkazem na jeho působení v odbojové organizaci Obrana národa práce líčí působení židlochovické skupiny této organizace. Práce taktéž popisuje pokus o jeho rehabilitaci. Jedná se o první kompletní zmapování života plk. gšt. Havelského.

Klíčová slova

Československá vojenská diplomacie, odboj, Obrana národa, Cholmondaley Parc Camp, vojenští atašé, vojenské mise, Václav Havelský, rehabilitace

Summary

The paper documents the life of the Colonel of the General Staff Václav Havelský, an excellent but not very well-known military diplomat, who was in the communist era removed from his office and pensioned off. With a reference to his activity in the resistance movement Obrana národa, the paper also focuses on the acts of the group operating in Židlochovice. The paper also describes the attempted rehabilitation from the later years. It is the first complete biography of the Colonel of the General Staff Havelský.

Key words

Czechoslovak military diplomacy, resistance movement Obrana národa, military attachés, Cholmondaley Parc Camp, military missions, Václav Havelský, rehabilitation

Obsah

Úvod	8
1. Rodina a působení do roku 1940	10
1.1. Rodinné poměry	10
1.2. Vzdělání	11
1.3. Odboj, činnost v letech 1939-1940	11
1.3.1. Židlochovická skupina Obrany národa	13
2. Odchod do zahraničí	15
2.1. Francie	15
2.2. Anglie	16
2.3. Norsko	17
2.4. Belgie	17
3. Po návratu do vlasti	22
3.1. Léta 1945-1946	22
3.2. Léta 1949-1950	24
3.3. Od roku 1951	26
3.4. Rehabilitace	26
Závěr	29
Přílohy	33

Úvod

Když jsem zjistila, že paní doktorka Zudová-Lešková nabízí jako konzultantka výše zmíněné téma, pokusila jsem se o něm dozvědět více. Zaujalo mne natolik, že jsem pomalu začala sbírat informace. Paní doktorka Zudová-Lešková se problematice československé vojenské diplomacie dlouhodobě věnuje, a proto byl také sborník studií, na kterém se podílela, cenným pramenem informací. Práce zpracovává životopis plk. gšt. Václava Havelského, československého vojenského diplomata, který zůstal věrný svým hodnotám i přesto, že jej okolnosti nutily k opaku.

Při pátrání po osudech plk. gšt. Havelského jsem využila především fondů uložených v Moravském zemském muzeu a ve Vojenském archivu v Olomouci; tyto fondy se ukázaly jako nezbytné při mapování událostí po roce 1945. Z fondů uložených v Moravském zemském muzeu jsem využila především deník, který si během válečných let plukovník Havelský psal, a fotoalbum (viz př. č. 1), které se stalo zdrojem příloh této práce. Skvělým odrazovým bodem pro mou práci byly informace, které mi poskytla paní doktorka Pavla Seitlová, vnučka Václava Havelského. Ačkoliv jsem pracovala především za pomoci archivních fondů, použila jsem také literaturu. Sborník studií Československá vojenská zahraniční služba 1939-1945 a knihy Srdce armády-generální štáb 1919-2004 od Eduarda Stehlíka a Československá armáda v prvním poválečném desetiletí, květen 1945 - květen 1955 od Jiřího Bílka, Jaroslava Láníka a Jana Šacha mě uvedly do problematiky a pomohly pochopit některé vojenské termíny. Knihy Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 až 29. 2. 1940 od Petra Kopečného, Ve stínu Mnichova, z historie československé armády 1932-1939 od Pavla Šrámka, Partyzáni Vela od Jiřího Míška, Žijeme jejich odkazem od Petra Kopečného a Vladimíra Poláka a diplomovou práci Jany Ševečkové Činnost referátu IIBM brněnské řídicí úřadovny gestapa v letech 1939-1945 jsem využila při popisu činnosti odbojové organizace Obrana národa. Použila jsem také Kroniku města Židlochovice uloženou ve Státním okresním archivu Brno-venkov v Rajhradě. Doplnující informace jsem hledala na internetu.

Cílem mé práce je na příběhu plk. gšt. Havelského poukázat na osudy takových diplomatů, kteří se v poválečných a porevolučních letech nestali bodem zájmu širší veřejnosti, ačkoliv by bez jejich hrdinství bylo zmařeno mnoho lidských životů. Jejich vojenská kariéra byla většinou ukončena předčasně a jejich zásluhy upadly v zapomnění.

1. Rodina a působení do roku 1940

1.1. Rodinné poměry

Václav Ferdinand Havelský se narodil 27. května 1898 v Praze. Otec Bohumil Havelský byl městským zřízencem, matka Barbora pocházela z Chotěšic u Jičína.¹ Těžké životní poměry provázely Bohumila Havelského po celý život. Pocházel z Prahy, jako malé dítě osiřel a vyrůstal i se sourozenci v sirotčinci. Vyučil se kloboučnickem, ale kvůli chatrnému zdraví pracoval jako zřízenc u pražské ambulance. Zemřel velmi brzy, ve svých 42 letech.²

Když Václav Havelský ztratil otce, bylo mu pouhých osm let. Jeho matce se i přes velké sociální potíže podařilo poskytnout synům vzdělání. Jediným Havelského sourozencem byl mladší bratr Rudolf, narozený v září 1901. Rudolf pracoval v papírenském průmyslu, taktéž vlastnil velkoobchod s papírem, který byl později znárodněn. Poté mu bylo svěřeno místo vedoucího v prodejním oddělení československého papírenského průmyslu. V poválečných letech byl relativně dobře situovaným mužem a jeho svérázné chování bylo příčinou mnoha bratrských konfliktů, ale i přesto byl jednou z nejdůležitějších osob v Havelského životě. Dalšími důležitými osobami, ne-li nejdůležitějšími, byly Havelského druhá manželka Květoslava a nevlastní dcera Věra Melkusová. Paní Květoslava, rozená Bělínová, se narodila v Brně a pocházela z rodiny úředníka Zemského výboru.

Havelský byl již jednou ženatý; 5. června 1925 se oženil s Jiřinou Zintlovou z Prahy. Rozvedeni byli až v červnu 1947. O pár dní později si vzal svou druhou ženu, paní Květoslavu Melkusovou. Aby byl povolen druhý sňatek, bylo nutné požádat o posudek národní a státní spolehlivosti, který prověřoval chování jak paní Květoslavy, tak jejích rodičů za okupace a během války. Celkem bylo nutné předložit 12 různých dokumentů a potvrzení.

Ačkoliv pocházel Havelský z Prahy, po válce se usadil v Brně, kde 16. března 1961 ve věku 63 let zemřel.

---

¹ Z osobní pozůstalosti V. Havelského, v osobním vlastnictví rodiny.

² Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

1.2. Vzdělání

Po osmi třídách základní školy absolvoval Václav Havelský čtyři roky studia na československé obchodní akademii v Praze. Navštěvoval vždy školy, kde byla vyučovacím jazykem čeština, ale ovládal ruský, německý, anglický i francouzský jazyk. Během první světové války byl mobilizován a od roku 1916 sloužil v rakousko-uherské armádě. V době války se ocitl jak na ruské, tak dvakrát na italské frontě. Po návratu absolvoval důstojnický kurz na vojenské akademii v Hranicích na Moravě. Ve vzdělání pokračoval roku 1930, kdy nastoupil na Vysokou školu válečnou, kterou úspěšně absolvoval roku 1933.³ Mezi léty 1920-1930 absolvoval několik vojenských kurzů, například kurz telegrafický. Sloužil nejprve jako nadporučík v různých funkcích v armádě, později byl povýšen na kapitána a roku 1939 na štábního kapitána. Roku 1936 mu byla udělena hodnost majora generálního štábu.⁴ V roce 1938 sloužil jako přednosta oddělení ve velitelství III. sboru v Brně.

1.3. Odboj, činnost v letech 1939-1940

Již od roku 1938 začali brněnští nacisté vyvolávat řadu konfliktů, čímž chtěli docílit zásahu ze strany Německa. Postupem času jejich aktivita nabírala na intenzitě a po 15. březnu 1939 se zapojili do řady otevřených akcí. Situace byla pokynem pro účastníky odboje k rychlému jednání a snaze zabránit odhalení odbojových činností. Navíc byl 15. březen 1939 přelomovou událostí pro velkou část československého obyvatelstva. Mnozí se rozhodli aktivně se zapojit do odbojových organizací; byl mezi nimi i mjr. gšt. Havelský.⁵

Základy celostátní odbojové organizace Obrana národa byly položeny na několika jednáních v březnu 1939 a zúčastnili se jich generálové Sergej Ingr, Josef Bílý a Sergej N. Vojtechovský, právem považovaní za iniciátory vzniku této organizace. Generál Ingr, významná osobnost domácího i zahraničního

---

³ Jednalo se o vysokou školu založenou roku 1921 v Praze. Byla v péči francouzské mise a do roku 1934 se nazývala Válečná škola. Před druhou světovou válkou ji absolvovalo 577 důstojníků. Sídlila Na Valech, v budově dnešního Ministerstva obrany. Eduard STEHLÍK, *Srdce armády-generální štáb 1919-2004*, Praha 2004, s. 22-23.

⁴ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

⁵ Petr KOPEČNÝ, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, Brno 2006, s. 16-17.

odboje, měl zásluhu na aktivaci Obrany národa na Moravě, sám však působil v Praze.⁶

Major Havelský byl členem ilegální odbojové organizace Obrana národa od 1. května 1939. V tento den bylo Brno centrem více než desítky protinacistických demonstrací a setkání.⁷ O měsíc později převzal Havelský funkci náčelníka štábu a zástupce velitele brněnské oblasti, jejíž spádová oblast zahrnovala okresy: Velké Brno, Židlochovice, Tišnov, Blansko, Boskovice, Vyškov a Nové Město na Moravě.⁸ Havelský nastoupil do funkce po plk. Kamilu Nesvedovi, významném organizátoru Obrany národa na Moravě.⁹ Ten se vzdal své funkce velitele kraje Brno-venkov, aby mohl vstoupit do vládního vojska vzniklého 25. července 1939.¹⁰ Ačkoliv byl Václav Havelský zástupcem velitele, většinu úkolů plnil sám; velitel brněnské oblasti plk. Josef Morávek se ze strachu před Němci vyskytoval téměř výhradně ve Vyškově a s Havelským se stýkal v Brně nanejvýš jednou za dva týdny.

Major gšt. Havelský plnil pokyny z ústředí a vypracoval mobilizační vyhlášku a taktéž organizoval odboj na jižní Moravě. Jemu podřízeni velitelé jednotlivých okresů vydávali pokyny svým členům, ale celý kraj zaštiťoval Havelský, který sídlil na Údolní ulici v Brně.¹¹

Sjednocení Obrany národa na jižní Moravě docílil mjr. gšt. Havelský spravedlivým rozdělováním úkolů velitelům všech okresů. Dával si záležet na výstavbě organizace, čímž získal velmi schopnou jednotku, kterou vedli profesori a ředitel učňovské školy na Cejlu. Protože si byl dobře vědom svého

---

⁶ Nejvyšším orgánem Obrany národa bylo Hlavní velitelství sídlící v Praze, v čele s gen. J. Bílým (některé prameny označují za velitele gen. S. Ingra). Tomu bylo podřízeno Zemské velitelství pro celou Moravu. Dále následovalo dělení na oblastní velitelství (východní a západní Morava) a konečně kraje. Krajským velitelstvím byly podřízeny okresní a místní skupiny, např. níže zmíněná židlochovická. Porovnej: Jana ŠEVEČKOVÁ, *Činnost referátu IIBM brněnské řídicí úřadovny gestapa v letech 1939-1945*. Diplomová práce Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, s. 12.

⁷ ON byla původně čistě vojenskou odbojovou organizací. Vznikla ze středisek branné výchovy. Ta byla na jižní Moravě organizována štábním kapitánem Jansou z Hodonína. V únoru 1939 byla branná výchova zrušena. Po oficiální schůzi, kde byla likvidace projednávána, následovala důvěrná schůze. Výsledkem této schůze bylo ustanovení ON. Následovalo několik dalších schůzí, které navenek užívaly stejné záminky. Kronika města Židlochovice, 1937-1942, nezařazeno SOKA Rajhrad.

⁸ Petr KOPEČNÝ, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, Brno 2006, s. 30.

⁹ Tamtéž, s. 59.

¹⁰ Plk. Kamil Nesveda byl hlavním československým zástupcem česko-německé delimitační komise na jižní Moravě. Zasloužil se o to, aby mnohé jihomoravské obce nepřipadly Němcům. Jedná se například o Ivančice či Jezeřany. Tamtéž, s. 12.

¹¹ Jiří MÍŠEK, *Partyzáni Vela*, Praha 1946, s. 22.

postavení, nezapomínal také na možnost svého zatčení. Pro všechny případy ustanovil dva své zástupce – Karla Rozhoně, úředníka Zemské banky a nadporučíka v záloze, a MUDr. Hybáška, vedoucího krčního oddělení Nemocnice u svaté Anny.

Brzy bylo oficiálně zapojeno do odboje v Brně přibližně 1100 osob, ale čísla byla pravděpodobně vyšší.¹² Odhady tvrdí, že Obrana národa byla schopna postavit v případě potřeby až 90 000 mužů. Faktem však zůstává, že pro drtivou většinu neměla zbraně.¹³

1.3.1. Židlochovická skupina Obrany národa

Mezi nejčastější činnost Obrany národa v regionu Židlochovicka (a nejen Židlochovicka) patřilo natírání německých nápisů černou barvou, vyvěšování plakátů či vyhrožování těm, kdo spolupracovali s nacisty. Byla „vedena propaganda buď letáky neb ústní za účelem udržení nálady. Letáky neb pokyny dodány od mjr. gšt. Havelského (...) v srpnu byly z rozkazu mjr. gšt. Havelského přetírány v noci německé nápisy na orientačních tabulkách v Blansku...“¹⁴

Židlochovická jednotka se soustředila kolem JUDr. Františka Čermáka, místního advokáta (viz př. č. 2). Styk se skupinou v Kloboukách u Brna původně navázal Ing. František Boleloucký, ředitel hospodářské školy v Židlochovicích, později zajišťoval spojení mezi těmito dvěma jednotkami mladý učitel Josef Jakob. Styk mezi jednotlivými jednotkami a mezi brněnským vedením byl zajišťován na kolech zakoupených z Havelského prostředků. Cyklistickou linkou byla protkána celá republika, zajišťovala jediné možné spojení mezi velitelstvím v Praze a Brně.¹⁵ Pro případ ozbrojeného povstání vydal Havelský přesné pokyny, dle kterých se měly jednotky okamžitě hlásit některému z členů vedení. Ačkoliv každý okres dostal určitý obnos peněz na nákup zbraní, spoléhalo se

---

¹² Počet účastníků odboje byl mnohem vyšší, než gestapo předpokládalo, zřídilo tedy nový orgán a ustanovilo úředníky, kteří se zabývali pouze odbojovou činností Obrany národa. Jiří MÍŠEK, *Partyzáni Vela*, Praha 1946, s. 12.

¹³ Pavel ŠRÁMEK, *Ve stínu Mnichova, z historie československé armády 1932-1939*, Praha 2008, s. 120-121.

¹⁴ Jiří MÍŠEK, *Partyzáni Vela*, Praha 1946, s. 20-22

¹⁵ Petr KOPEČNÝ, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, Brno 2006, s. 37.

na to, že v případě potřeby dodá zbraně spojenecká armáda. Zbraně taktéž dodávala Zbrojovka Brno, jejíž vedení bylo také zapojeno do odboje. Jako první bylo naplánováno získat Vyškovsko a Brno. Díky počátečnímu nadšení a elánu všech členů skupiny byly sabotáže v plném proudu. Židlochovická jednotka se scházela v budově hospodářské školy¹⁶ a na tajné schůzi z 28. října 1939 pronesl svou řeč i Havelský. Na tento den byla v Brně naplánována velká demonstrace. Ta se také nakonec díky dobré letákové akci uskutečnila, avšak proběhla potichu a bez incidentů.¹⁷

První vlna zatýkání účastníků Obrany národa na Moravě, a převážně v Brně, byla započata již koncem září 1939 a vyvrcholila v druhé půlce listopadu téhož roku. Druhá vlna z roku 1941 souvisela s příchodem Reinharda Heydricha, zastupujícího říšského protektora, 17. září 1941 do Čech a s vyhlášením stanného práva 28. října 1941. Druhá vlna postihla i židlochovickou jednotku. Byla započata zatčením učitelů z Klobouk příslušníky gestapa. Popravami vůdců Obrany národa, generálů Josefa Bílého a Hugo Vojty, začal řetězec exekucí, které následovaly ve všech krajích. Zatčení byli popravováni v Kounicových kolejích v Brně¹⁸. Ze židlochovické jednotky byli ve velmi krátkém časovém intervalu zatčeni JUDr. František Čermák, učitel Josef Jakob, Dr. Ing. František Boleloucký, mjr. František Herclík a Npor. Josef Mrkvica, vojáci z povolání. Npor. Mrkvica byl popraven již 9. června 1942. JUDr. Čermák, učitel Jakob a Dr. Ing. Boleloucký byli souzeni a popraveni 21. června 1942. Ve stejný den byl také popraven brig. gen. Otakar Zahálka, zemský velitel Obrany národa na Moravě. O dva dny později jeho osud následovali František Herclík a Ing. Blahoslav Čermák. Tím byl zpečetěn definitivní konec této odbojové organizace na jižní Moravě. Popraveným byl taktéž zabaven veškerý osobní majetek a šatstvo.¹⁹

Sám mjr. gšt. Havelský se pokusil už po první vlně zatýkání některé členy organizace varovat a nabádal je k odchodu za hranice. Varování to však brali na příliš lehkou váhu, za což zaplatili cenou nejvyšší - životem.

---

¹⁶ Budova, ve které dnes sídlí Gymnázium Židlochovice.

¹⁷ Petr KOPEČNÝ, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, Brno 2006, s. 76-77.

¹⁸ V letech 1939-1945 sloužily jako věznice brněnského gestapa, Historie Kounicových studentských kolejí. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno [online]. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://www.vfu.cz/ubytovani/historie/historiecz.html>

¹⁹ Kronika města Židlochovice, 1937-1942, SOKA Rajhrad, nezařazeno.

2. Odchod do zahraničí

2.1. Francie

Už po první vlně zatýkání členů Obrany národa mjr. gšt. Havelský očekával, že bude také zatčen, a proto odjel 21. listopadu 1939 do Prahy na velitelství Obrany národa, kde se ohlásil plk. Berkovi. Tam mu bylo poručeno, jelikož se nacházel v ohrožení života, aby opustil republiku. Již dřívější rozkaz zněl, že na svoji funkci může rezignovat právě v případě ohrožení života.²⁰ V čele krajského velitelství Obrany národa pro oblast Brno-venkov stanul tedy opět naplno plk. Josef Morávek, jenž velel kraji z Vyškova.²¹ Mjr. gšt. Havelský se chystal na odchod do zahraničí společně s mjr. gšt. Jaroslavem Lízálkem a studentem medicíny Mečířem.²² Moravsko-slovenské hranice překročili 25. listopadu. Následovala cesta do Budapešti přes Piešťany, Nitru, Bratislavu, Sered' a Galantu. V noci mezi 30. listopadem a 1. prosincem 1939 přešli slovensko-maďarské hranice. O den později byli v Budapešti zatčeni a uvězněni v kontrašpionážním vězení maďarského ministerstva vnitra v Hadikových kasárnách. Dne 31. ledna 1940 byli převezeni do kasáren Marie Teresie, odkud 5. února 1940 uprchli. Pomohl jim v tom československý konzul ing. Stanislav Miňovský (krycím jménem Machnič), u kterého se přihlásili do zahraničních jednotek československé armády. O dva dny později se dostali do Jugoslávie (viz př. č. 3). Tam spolu s dalšími uprchlíky a zájemci o účast v zahraničních jednotkách nastoupili transfer přes Istanbul, Bejrút, Alžír a Marseille do vojenského tábora v Agde, kde byla formována československá armáda ve Francii.²³

---

²⁰ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

²¹ Plk. Josef Morávek byl krátce poté zatčen a ve vězení spáchal sebevraždu. Nikoho z účastníků neprozradil, čímž zachránil život mnoha lidem. Petr KOPEČNÝ, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, s. 84, 87.

²² Po odchodu mjr. gšt. Havelského do zahraničí ztratily některé okresní organizace spojení s brněnským centrem. Paradoxně právě tato ztráta kontaktů zachránila např. boskovickou jednotku před větším zatýkáním. Petr KOPEČNÝ, Vladimír POLÁK, *Žijeme jejich odkazem*, Brno 1985, s. 30.

²³ Moravské zemské muzeum (MZM) Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

V Agde příliš dlouho nepobyl, neboť již týden poté - 6. března 1940 - byl jmenován přednostou organizačního oddělení Vojenské správy Československého národního výboru v Paříži. V této funkci setrval až do pádu Francie v létě 1940 (viz př. č. 4).²⁴

2.2. Anglie

Do Anglie byl mjr. gšt. Václav Havelský dopraven 7. července 1940. Pobýval v táboře československé zahraniční armády v Cholmondley Parc Camp u Chesteru jako voják u BKPÚV²⁵ až do 27. září téhož roku (viz př. č. 5). Sloužil zde jako voják, svůj záměr objasnil takto: „*Přihlásil jsem se dobrovolně ke službě bez hodnosti, abych tak dal dobrý příklad jiným, vzhledem k velmi upadnuvší morálce československých jednotek.*“²⁶ Právě z tohoto časově krátkého, ale na vzpomínky bohatého období pochází velké množství fotografického materiálu, který mapuje jak všední život vojáků v táboře, tak i návštěvu prezidenta dr. Beneše a britského premiéra Winstona Churchilla (viz př. č. 6)²⁷.

Od 28. září 1940 vykonával Havelský funkci přednosty oddělení pro přípravu, navrhování a udělování československého řádu a vyznamenání na Ministerstvu národní obrany v Londýně. (viz př. č. 7)²⁸ Právě v této funkci vytvořil návrh podoby řádu Bílého lva za vítězství.²⁹ Dne 7. března 1941 byl povýšen na podplukovníka gšt.³⁰

---

²⁴ Československý národní výbor reprezentoval československý odboj a jeho Vojenská správa řídila československé vojenské jednotky ve Francii. Správy národního výboru odpovídaly dnešním ministerstvům. *Československý národní výbor a prozatímní stání zřízení ČSR v emigraci*. In: Vláda České republiky [online]. [cit. 2011-12-19]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/historie/ceskoslovensky-narodni-vybor-a-prozatimni-stani-zrizeni-csr-v-emigraci-50551/>

²⁵ BKPÚV = baterie kanónů proti útočné vozbě. *Podrobný životopis armádního generála Sergěje Jana Ingra*. In: Military muzeum [online]. [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <http://www.militarymuzeum.cz/zivotopis-gen-ingr.php>

²⁶ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

²⁷ Porovnej: Fotoalbum plk. gšt. Václava Havelského a jeho činné služby po osvobození v letech 1945-1948. MZM Brno, HO, př. č. 43/98, inv. č. 13 480.

²⁸ Z osobní pozůstalosti V. Havelského, v osobním vlastnictví rodiny.

²⁹ *Řády a vyznamenání*. In: Válka.cz [online]. [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/78702>

³⁰ Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha, Sb. Kmenových listů – Václav Havelský.

2.3. Norsko

Dne 15. října 1943 byl Václav Havelský ustanoven vojenským atašé u norské vlády, jež pobývala v londýnském exilu³¹.

Norská vláda byla první exilovou vládou, která vůbec uznala československou exilovou vládu. Vedl ji k tomu především podobný osud: Norsko bylo stejně jako Československo nuceno ze strachu z nacistického Německa praktikovat obdobnou politiku ústupků. Po definitivním uznání československé vlády roku 1941 následoval vznik postu vojenského atašé u norské vlády. Tím se stal plk. gšt. Jaroslav Vedral-Sázavský,³² který od roku 1940 vykonával funkci styčného důstojníka u této vlády. Obdobně probíhalo i uznání Vedralova kolegy, norského atašé u československé vlády mjr. Christiana Kreftinga. Dne 15. ledna 1941 byl Vedral ustanoven přednostou 3. oddělení Ministerstva národní obrany a odvolán z funkce vojenského atašé. V této funkci jej nahradil právě pplk. gšt. Václav Havelský, stejně tak Kreftinga nahradil plk. Svetre Refsumen. Havelský tento post úspěšně vykonával až do konce února 1945, kdy byl převelen na jiné místo. Ve funkci jej nahradil mjr. gšt. Jaroslav Kašpar (krycím jménem Otakar Pátý), který tehdy byl mimo jiné i vojenským atašé u nizozemské vlády.³³

Pplk. gšt. Havelský byl 28. října 1942 povýšen na plukovníka.³⁴

2.4. Belgie

V polovině března 1945 byl plk. gšt. Václav Havelský nucen vystřídat mjr. gšt. Jaroslava Lízálka ve funkci velitele Československé vojenské mise ve štábu 21. armády maršála Montgomeryho. Ačkoliv měl odejít do Norska jako

---

³¹ Vojenští atašé podávali o svém působení zprávy v pravidelném časovém intervalu. Bylo požadováno splnění požadavků typických pro vykonávání diplomatické služby – museli mít dostatečné vzdělání, jazykové schopnosti i vybrané společenské chování. Byli odborníky na zvyky, tradice a kulturu země, ve které pobývali. Ve svých funkcích byli plně podřízeni velvyslanci Československa v dané zemi, řídili jen a pouze svůj štáb. V předválečných dnech organizovali československé dobrovolníky do vlastních vojenských jednotek. Zlatica ZUDOVÁ LEŠKOVÁ, *Československá vojenská zahraniční služba 1939-1945*, Sborník studií, Praha 2008, s. 10-13.

³² Plk. gšt. Jaroslav Vedral používal od jara 1940 krycí jméno Sázavský. Tamtéž, s. 45.

³³ Tamtéž, s. 45.

³⁴ Z osobní pozůstalosti V. Havelského, v osobním vlastnictví rodiny.

vojenský atašé, uvítal tuto změnu, neboť dle jeho slov „*Nové ustanovení mi dává větší možnosti a skoro úplnou volnost práce...*“^{35 36}

Havelského nadřízeným byl div. gen. Ondřej Mézl (krycí jméno Andrej Gak), velitel československé mise u SHAEF³⁷. Generál Mézl mu sdělil, že od něj žádné instrukce očekávat nemůže, neboť již brzy svůj úřad předá, a tak se má Havelský připravit na to, že by jej mohl vystřídat v jeho funkci. Mjr. gšt. Lízálek, kterého Havelský střídal, byl ustanoven přednostou osobního oddělení československé mise v Anglii, která vznikla ze zbytků Ministerstva národní obrany v Londýně. Již brzy měl být vydán rozkaz k přemístění vojenských jednotek na naše území; z toho plyne, že celá záležitost s Havelského přemístěním do Bruselu byla projednávána velmi rychle a již ve čtvrtek 29. března 1945 opustil Anglii. O den později doplul do Ostende, belgického přístavního města, které se nachází nedaleko Brugg.

Hlavou všech spojeneckých misí v Bruselu byl brigádní generál Christopher Peto, Angličan, který se pyšnil titulem Sir³⁸. Byl to právě on, kdo si vyžádal vystřídání Lízálka, neboť ten nesplnil jeho očekávání, co se přesunu brigády na československé území týče. Dle Havelského slov „*nemluvil Peto o L. právě příznivě*“³⁹.

Samotná brigáda se nacházela v Dunkerque. Po příjezdu na místo začaly okamžité povinnosti, neboť v sobotu byl doručen telegram od gen. Mézla, ve kterém sděloval, aby se naše vojsko co nejdříve dostalo od Dunkerque na naše území. Brigáda měla být připravena k přesunu během měsíce.

Úřad Havelský oficiálně převzal na Velikonoce 1945 a jedním z jeho primárních úkolů bylo přemístění brigády na území Německa. Již od začátku se uvedl jako

---

³⁵ Moravské zemské muzeum (MZM) Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

³⁶ Československé vojenské mise byly zřizovány v zemích, kde byly organizovány vojenské jednotky. Jejich úkoly se lišily, jedno však měly společné - prováděly nábor dobrovolníků do armády a staraly se o stávající vojenské jednotky. Také vykonávaly zpravodajskou funkci - fungovaly jako prostředníci mezi londýnským Ministerstvem národní obrany a vojenskou jednotkou. Propagovaly československý odboj a kulturu v zemi svého působení. Ve vedení mise byl náčelník mise zodpovědný přímo ministru národní obrany. Zlatica ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, *Československá vojenská zahraniční služba 1939-1945*, Sborník studií, Praha 2008, s. 54-55

³⁷ SHAEF = Vrchní velitelství spojeneckých expedičních sil.

³⁸ S Petem ho později pojil vřelý přátelský vztah. Dá se tedy říci, že mohl považovat výměnu Lízálka za Havelského za dobrý krok. Z deníku plk. gšt. Havelského, MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250

³⁹ Tamtéž.

velký profesionál. Jednou z věcí, která Havelského sužovala již po příjezdu, byl chatrný stav vozového parku mise. Byl například jediným velitelem mise (z ostatních, zde operujících spojeneckých misí), který neměl svoje vlastní auto.

Jeho post obnášel mimo jiné cesty do sousedních států (viz př. č. 8), například 5. dubna 1945 navštívil Německo, kde byl ubytován v městečku Süchteln, kam se přesunuli velitelé ostatních zahraničních misí. Nezdržel se tam však dlouho, neboť zhruba do 14 dní měli být všichni přesunuti hlouběji do Německa.

Generál Peto 6. dubna 1945 oznámil, že maršál Montgomery svolil, aby se československá brigáda přesunula na naše území.

Dne 13. dubna 1945 si plk.gšt. Havelský ohledně vývoje situace poznamenal následující poznámku „...*situace na bojišti skvělá. Konec německé armády, jen ojedinělé, neorganizované odpory...*“⁴⁰. Taktéž pověst československých vojáků předčila všechna očekávání. Ačkoliv Britové Francouzům zjevně nevěřili, Čechoslováci pro ně byli „*zatraceně dobrými vojáky*“⁴¹.

V polovině dubna se plukovník Havelský dozvěděl, že Němci stále drží „*jakousi velkou továrnu a farmu*“⁴²; to, co bude později známo jako útok Němců na továrnu Filature, textilní továrnu ve Francii, kterou se jim podařilo obsadit. Slavné obléhání továrny se událo v polovině dubna 1945. Havelský, ač varován, se rozhodl akce taktéž zúčastnit. Brigáda tehdy zaznamenala i padlé.

Koncem dubna mu bylo sděleno, že se jej norský král Hakon rozhodl vyznamenat nejvyšším řádem Sv. Olafa. Ve stejné době mu byla přidělena funkce styčného důstojníka pro repatriační záležitosti u ministerstva sociální péče.⁴³ Taktéž dostal od Dr. Huberta Ripky, státního ministra v ministerstvu zahraničních věcí, návrh, aby vykonával funkci velitele mise u americké armády, a tak dohlížel na to, aby nedocházelo k přátelským stykům mezi Američany a sudetskými Němci, popřípadě jim zamezil. Tuto funkci musel alespoň na určitou dobu odmítnout, neboť jeho úloha - dostat vojáky na naše území - ještě zdaleka nebyla splněna.

---

⁴⁰ Z deníku plk. gšt. Havelského, MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Zlatica ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, *Československá vojenská zahraniční služba 1939-1945*, Sborník studií, Praha 2008, s. 45

Dne 29. dubna 1945 zastihla plk. gšt. Havelského zpráva, že ve štábu maršála Montgomeryho se diskutuje o vystřídání československých jednotek u Dunkerque francouzskými vojáky. Později bylo objasněno, že se jedná pouze o planý poplach, neboť Montgomery stále neměl za Čechoslováky náhradu. Tato otázka byla v posledních dnech války jednou z nejdiskutovanějších. Vojáci i jejich velitelé se chtěli vrátit domů, zároveň je ale povinnosti stále držely na místě.

Začátkem května 1945 nastal na úřadech rozruch. Generál Gak měl odejít 1. května do penze a bylo vydáno nařízení, podle kterého dne 3. května 1945 přestane v Londýně existovat československá mise. Na vyřízení potřebných záležitostí byl zainteresován plk. gšt. Josef Kalla, československý vojenský atašé ve Velké Británii, a všichni ostatní zaměstnanci se měli přichystat na návrat do vlasti. Návrat do Československa se blížil i pro plk. gšt. Havelského. Tou dobou již byly osvobozovací jednotky americké armády u Aše a jednotky sovětské armády u Brna.

První květnový týden roku 1945 strávil plk. gšt. Havelský návštěvou zajateckých táborů v Německu. Velitelům táborů slíbil, že se postará o uveřejnění jmen vojáků v táborech v československém tisku, aby donutil vládu postarat se o návrat zajatců domů.

Jak brigáda postupovala směrem do Čech, postupovali i velitelé misí (viz př. č. 9).

V té době se stalo novým ubytováním velitele naší mise město Bad Oeyenhausen západně od Hannoveru a plk. gšt. Havelský se 14. května vydal přes Německo, Domažlice a Prahu na cestu domů. O pět dní později se konečně po dlouhých pěti letech shledal se svými nejbližšími, bratrem Rudolfem, partnerkou Květoslavou a její dcerou Věrou. Na všechny tři, obzvláště na Květoslavu, často ve svém deníku vzpomínal. Ani jeden z nich to za uplynulé roky neměl jednoduché. Dům paní Květoslavy byl v dezolátním stavu a Rudolf byl kvůli Havelskému několikrát vyslýchán gestapem pro podezření, že je se svým bratrem v písemném styku. Bohudík až na drobné problémy je nepotkalo větší neštěstí.

V Brně a Velké Bíteši, kde měl rodinu, se nezdržel dlouho (viz př. č. 10). Již 29. května 1945 se vydal na cestu zpět do Süchteln, neboť se měl setkat s maršálem Montgomerym. Ten měl být u příležitosti přehlídky, která se konala hned v následujících dnech, pozván na návštěvu Prahy. Omluvil se však a místo sebe poslal náhradu, náčelníka svého štábu gen. mjr. Galowaye. Ten „Montyho“, jak bylo Montgomerymu přezdíváno ve vojenských kruzích, omluvil, vzápětí však sdělil, že by Montgomery Prahu moc rád navštívil, dozví-li se o tom s dostatečným časovým předstihem. Dále poskytl plk. gšt. Havelskému letoun, aby mohl odletět oznámit tuto skutečnost do Prahy. Nastala poněkud trapná situace, kdy Havelského na letišti vítaly tisíce diváků, kteří se domnívali, že se skutečně jedná o maršála Montgomeryho.

Již zakrátko byl opět zpět v Süchteln, odkud 5. června 1945 odletěl do Londýna. Jeho povinností bylo splnit i úkol tak prostý, jako dopravit do Londýna poštu. Ubyly starosti o brigádu, bylo tedy zřejmé, že mise bude do tří měsíců zrušena.

Díky větší časové rezervě, která byla maršálu Montgomerymu poskytnuta, se 22. září jeho slavnostní návštěva Prahy uskutečnila. Prezident republiky dr. Edvard Beneš mu udělil vojenský řád Bílého lva.⁴⁴ Maršál Montgomery během své krátké, ale zajisté velmi intenzivní návštěvy prohlásil: *"S velkou radostí jsem přišel dnes navštívit vaše krásné město, které jsem dosud neměl příležitost vidět. Toto velké a starodávné hlavní město, nyní znovu přioděné pláštěm svobody, je právem nazýváno Zlatou Prahou, málo měst je tak krásných."*⁴⁵

Po dobytí Německa Československá vojenská mise v dosavadní organizaci ztratila opodstatnění a byla zrušena. V následujících dnech se překvapivě neudálo nic podstatného. Plk. gšt. Havelský byl několikrát dotazován, jak by si svou budoucnost představoval, nebylo mu však sděleno nic konkrétního, nezbývalo než čekat. Stále se staral o repatriaci československých občanů, což bylo doprovázeno častými cestami, zejména v první polovině července 1945. V tomto svém úřadu taktéž spolupracoval se svým norským protějškem.

---

⁴⁴ *Gazette Issue 37853 published on the 14 January 1947. Page 5 of 8.* In: The London Gazette [online]. [cit. 2012-12-31].

Dostupné z: <http://www.london-gazette.co.uk/issues/37853/supplements/327>

⁴⁵ BERÁNEK, Jaroslav. *Monty - mistr válečných polí.* In: Český rozhlas [online]. [cit. 2012-12-31]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/wwii/lide_britanie/_galerie/116136?type=image&pozice=1

Koncem července 1945 končí deník, který si plk. gšt. Havelský psal od roku 1940 po celých pět let. Dochoval se pouze zlomek, jak sám vysvětluje v závěru deníku „...mám jeho začátek a konec. Ostatní jsem spálil před svým odjezdem z V. Británie na svoje nynější úřední místo. Byl příliš indiskrétní a mohlo by z jeho obsahu být velmi horko mnoha vysoko postaveným lidem ...“⁴⁶

3. Po návratu do vlasti

3.1. Léta 1945-1946

Do vlasti se plk. gšt. Havelský definitivně vrátil 1. srpna 1945. Za své působení v zahraničí získal mnoho řádů a ocenění, a to jak československých, tak zahraničních. Za zmínku stojí Československá medaile Za zásluhy I. st. a Československý válečný kříž 1939, kterým jej ocenil prezident Československé republiky, The Most Excellent Order of the British Empire⁴⁷ od vlády Velké Británie a již výše zmíněný řád, jímž jej ocenilo norské království za služby, které vykonal jako vojenský atašé u jeho vlády. Byl celkem osmkrát vyznamenán za aktivní odbojovou činnost.

Tehdy jeho vojenská budoucnost vypadala více než slibně. „*Jest velmi pravděpodobné, že mne mohou v budoucnu použít k vojensko-diplomatické práci vzhledem k mým zkušenostem a schopnostem. A jistě tak učiní, mají-li jen kousek mozku...*“⁴⁸

Pozemní vojsko československé armády se po válce rozdělilo na čtyři vojenské oblasti,⁴⁹ které se skládaly dohromady z šesti armádních sborů se šestnácti divizemi.⁵⁰ Brno se stalo tedy sídlem velitelství třetí vojenské oblasti. Bylo taktéž sídlem velitelství armádního sboru a 6. pěší divize.⁵¹

---

⁴⁶ Z deníku plk. gšt. Havelského, MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

⁴⁷ Řád britského impéria.

⁴⁸ Z deníku plk. gšt. Havelského, MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

⁴⁹ Praha, Tábor, Brno, Bratislava. Eduard STEHLÍK, *Srdce armády-generální štáb 1919-2004*, Praha 2004, s. 60.

⁵⁰ Jiří BÍLEK, Jaroslav LÁNÍK, Jan ŠACH, *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí, květen 1945 - květen 1955*, Praha 2006, s. 60.

⁵¹ Tamtéž, s. 65.

Krátce po jeho návratu ze zahraničí, dne 1. září 1945, vešla v platnost funkce, kterou plk. gšt. Havelský vykonával až do 30. října 1947 – byl velitelem dělostřelectva 6. divize. Od 1. listopadu byl povýšen na zástupce velitele celé 6. divize a od 5. ledna 1946 až po první zářijový den vykonával funkci prozatímního velitele 6. divize (viz př. č. 11-12). Ačkoliv mu bylo nabídnuto místo na hlavním velitelství v Praze, post odmítl a požádal o přeložení do Brna, aby mohl být nablízku rodině.

Koncem roku 1945 vstoupil do Československé sociální demokracie a v této straně setrval do 22. března 1948. Ve volbách roku 1946 kandidoval do poslanecké sněmovny jako zástupce sociálních demokratů za brněnský kraj. Byl místopředsedou branné komise sociálně demokratické strany v brněnském kraji. Asi třikrát podal žádost o přijetí do KSČ, ale přijat nebyl. Bylo téměř jisté, že tak činil z nutnosti, ne z vlastního přesvědčení. Paní Květoslava cítila přímo odpor ke komunistickému režimu, což mohlo být jednou z příčin, proč se plk. gšt. Havelský do KSČ nedostal. „*Jeho manželka není komunistického smýšlení a na moji námitku, že naše státní zřízení musí žádati i od rodin důstojníků naprostou loajalitu, odpověděl, že ona nikde nic špatného nevykládá, že je velmi opatrná, ale že komunistku z ní udělat nedovede.*“⁵² Dle vyprávění se také domníval, že mu jako příslušníkovi západní armády nikdo nevěří.⁵³

Podle rozhodnutí vojenské rady z 15. května 1945 musel každý důstojník, který usiloval o přijetí do armády, podat žádost a taktéž prokázat činnost v odboji.⁵⁴ Obdobný zákon byl schválen o rok později, postup se nelišil od předchozího. Důstojníci podávali žádost společně s vyplněným rozsáhlým dotazníkem.

Dotazník, který byl povinen odevzdat i plk. gšt. Havelský, byl skutečně rozsáhlý. Přibližně stovka otázek se zabírala jak soukromým, tak vojenským životem. Nechyběly dotazy ohledně povolání rodičů, zahraničních kontaktů či cest do ciziny. Havelský byl datem 17. října 1946 ponechán v činné službě, přestože svědecká výpověď týkající se jeho chování v armádě, datovaná 24. dubna 1946, obsahovala mimo jiné i tvrzení: „*plk. gšt. Havelský vykládal hlavně*

---

⁵² Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Jiří BÍLEK, Jaroslav LÁNÍK, Jan ŠACH, *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí, květen 1945 - květen 1955*, Praha 2006, s. 27-28.

po návratu ze služebních cest do ČSR jak v užším kruhu ČS misse u brit. vel. v Německu /Baddoyehausen/ tak i ve společenském styku s různými spojenými důstojníky o mimořádně těžkých poměrech v ČS republice, o nepřístojném chování Rudé armády, která ohrožuje obyvatelstvo na životě, loupí, krade a znásilňuje.“⁵⁵

Roku 1946 tahle výpověď plk. gšt. Havelskému prošla, při pozdějším prověřování 19. července 1950 byla právě dalším uvedeným důvodem, proč mu byla vojenská hodnost odebrána. Ačkoliv se stal postupem času opatrnějším, jeho agitace mezi anglickými důstojníky proti ČSR a SSSR byla komunistickým systémem velmi dobře zmapována a zaznamenána. Od roku 1948⁵⁶ se taktéž stupňuje agrese proti plk. gšt. Havelskému v hlášeních jeho nadřízených či kolegů. Velmi vážná obvinění nebyla výjimkou - bylo bohužel naprostou samozřejmostí, že někdo tak vzdělaný, zcestovalý a zahraniční politiky znalý nemá na vysokých vojenských místech co dělat. Taktéž nesouhlasný postoj Havelského s komunistickým režimem mnozí nazvali jako neúctu k dělnické třídě, povýšenost a ješitnost. V hlášení z vojenského kurzu v roce 1948 je uvedeno: *„Rasista, antisemita. Kariérista, ješitný. Mnoho projevů proti lid. dem. zřízení. Patolízal, negativní kritika, demagog. Politicky nespolehlivý.“⁵⁷*

3.2. Léta 1949-1950

Roku 1949 byl plk. gšt. Václav Havelský přemístěn k velitelství IV. sboru, v letech 1948-1949 působil na Nejvyšší vojenské akademii v Praze. I když byl uznán vyhovujícím pro výkon služby v armádě, hodnocení jeho politické spolehlivosti za rok 1949 – určující podmínky pro setrvání ve stavu vyšších důstojníků československé armády - jasně předurčilo jeho další osud: *„Politická spolehlivost - nejasný, politická vyspělost – málo vyspělý, po odborné stránce – velmi dobrý. V Nejvyšší vojenské akademii byl hodnocen jako politicky málo*

---

⁵⁵ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

⁵⁶ Na jaře 1948 se počet generálů, kteří museli opustit armádu, blížil ke třem desítkám. Počet vysokých důstojníků byl mnohonásobně vyšší a přesahoval osm stovek. Následovala vlna čistek, již v období do února 1949 padlo za obětí přes 2000 vojáků z povolání. Nebyla poslední, další vlny probíhaly nadále i v padesátých letech. Eduard STEHLÍK, *Srdce armády-generální štáb 1919-2004*, Praha 2004, s. 64.

⁵⁷ Hlášení z vojenského kurzu z roku 1948. Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27.5.1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

uvědomělý, neškolený a nerozhodný (...) zůstává stále nakloněn západnickým směrům. Svoji nespolehlivost dokázal při uvítání zahraničních delegátů KSČ v Brně (...) dělalo mu potíže tleskání a vstávání při zahajovacích projevech zahraničních delegátů.“⁵⁸

K 1. lednu roku 1950 byl přeložen do výslužby a v listopadu 1950 mu byla odňata hodnost. Odůvodněním bylo: „*Prověřovacím řízením bylo shledáno, že pro svůj postoj a jednání neskýtáte záruku, že budete spolehlivým a zcela oddaným lid. dem. zřízením.*“⁵⁹ Dále byl ve spisech veden pouze jako vojín v záloze, což bylo uváděno také jako jeho nejvyšší získaná vojenská hodnost.

Vyskytovaly se obavy, že díky svému protikomunistickému postoji by se stal vhodným pomocníkem cizí zahraniční služby a že právě na něj, jako na spolehlivý objekt, by se mohli obracet agenti americké kontrarozvědky vyslaní do naší země. Odejmutí hodnosti bylo tedy podle spisů z preventivních důvodů. Ve spise se taktéž objevily různé odkazy na údajné Havelského antisemitské chování, smyšlený fakt, který komunisté považovali za svůj největší trumf a oháněli se jím ve většině kritických zpráv. V osobním spise plk. gšt. Václava Havelského je uvedeno: „*Je antisemita a řekl: Zbytek 5% Židů jsou světovým nebezpečím.*“⁶⁰

Ovšem ve svém deníku Havelský hovoří o Židech, ať již utečencích či svých podřízených, s úctou.

Rozhodnutí o přeložení do výslužby bylo podloženo faktem, že měl odslouženo 40 započítatelných let, z toho 30 skutečných. Do výslužby byl Havelský přeložen minimálně o tři roky dříve, ve věku 52 let. Běžný odchod do důchodu by měl být v jeho případě ve věku 55 let. Nejprve mu bylo přiznáno stoprocentní výslužné, tj. 6024 Kč, po měnové reformě roku 1953 byla částka snížena na 1064 Kč. Jednalo se dokonce o odejmutí celého důchodu, neboť Havelský, pracující v civilním zaměstnání, měl jako vedoucí úředník dobrý příjem a navíc si byli komunisté vědomi, že jeho manželka vlastní dva činžovní domy s asi 25 byty. Na základě stížnosti, kterou Havelský na Ministerstvo národní obrany

---

⁵⁸ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

zaslal, bylo zahájeno prošetření záležitosti. Podnět z jeho strany byl uznán a důchod mu byl opět zvýšen na 3012 Kčs.

3.3. Od roku 1951

Okamžitě po svém odchodu do výslužby nastoupil plk. gšt. Havelský do civilního zaměstnání. Pracoval nejdříve jako pomocný dělník v První brněnské strojírně, poté ve stavební firmě Jana Říhy nebo v národním podniku Masné. Později pracoval jako vedoucí kreslírny národního podniku Nerudný průzkum v Brně. Jeho politická charakteristika je vesměs dobrá, je popisován jako řádný pracovník: *„Na svém pracovišti se vede dobře. Má smysl pro práci, která vyžaduje přesnost a tuto dovede organizovat tak, aby byla co nejlepší. I na svém pracovišti nezapře vojáka. Jeho chování je dosti povýšené, tak že u personálu, který mu podléhá není ve velké oblibě.“*⁶¹

Dne 17. září 1951 byl v rámci jedné z komunistických akcí nasazen do průmyslu jako dělník, ačkoliv akci nepodléhal vzhledem ke svému věku a statutu pensisty. Proti výkonu tohoto postu se neohradil, přestože na to měl právo. Pracoval opět jako dělník do té doby, než onemocněl. Byl nemocný deset měsíců a také dvakrát pobyl v nemocnici. Po svém vyléčení pracoval jako vedoucí technik až do roku 1959.

Od roku 1959 již z důvodu nemoci nepracoval. Havelskému bylo sděleno, že jeho nemoc nastala bez souvislosti s vykonanou vojenskou službou. Zemřel 16. března 1961 ve věku 63 let.⁶²

3.4. Rehabilitace

Vdova po plk. gšt. Havelském, paní Květoslava Havelská, požádala 26. června 1968, tedy o sedm let později, o kompletní rehabilitaci svého manžela.

Jedním z důvodů, které udávala, bylo, že když byl plk. gšt. Havelský dán do důchodu, byl mu automaticky snížen plat. Havelský byl však dán do důchodu o tři roky dříve, než měl původně odejít, a jediné, čím se provinil, bylo, že nebyl

---

⁶¹ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27.5.1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

⁶² Tamtéž.

dostatečně politicky aktivní. Po jeho smrti byl i vdovský příspěvek paní Havelské nižší, než by měl být. Taktéž žádala o navrácení hodnosti svému manželovi a o jeho následovné povýšení do funkce generála in memoriam, neboť těsně před svým penzionováním úspěšně absolvoval generálský kurz na Vysoké škole vojenské. Žádost byla shledána neodůvodněnou, neboť nebyly porušeny žádné platné právní postupy tehdejší doby. Rehabilitační komise navrhla vyslovit morální rehabilitaci. Žádosti o navrácení hodnosti in memoriam vyhověno nebylo, jelikož podle tehdejších zákonů bylo takto postupováno, jen když se jednalo o mimořádné zásluhy v odboji. Nepochopitelné je, že zásluhy plk. gšt. Havelského za mimořádné považovány nebyly, ačkoliv návrh na vyřízení rehabilitace je přece jen vyzdvihl:

„Na základě rozboru celého případu se konstatuje, že jmenovaný byl propuštěn z činné služby do výslužby podle platných předpisů a zákon nebyl porušen. Odnětí hodnosti bylo bez konkrétních důvodů a bylo to neúměrně tvrdé preventivní opatření proti zasloužilému zahraničnímu vojákov, a proto je třeba je napravit, umožní-li to vojenské předpisy.“⁶³

O dva roky později, roku 1971, byl přece jen vdovský přídavek paní Havelské nepatrně upraven a tím byla považována žádost za definitivně uzavřenou. Na základě materiálů týkajících se této kauzy je tedy zřejmé, že hodnost plk. gšt. Václavu Havelskému do dnešního dne navrácena nebyla.

Ačkoliv se jednalo o vynikajícího vojenského diplomata s obrovským množstvím zkušeností, který mohl naši zemi obohatit ještě o mnohé, skončila dráha diplomata Václava Havelského příliš brzy. Soudě podle jeho deníku a toho, co vše za svůj život dokázal, jsem si jistá, že se tak stalo právě kvůli jeho morální síle a nezlomnosti. Václava Havelského a další jemu podobné vojenské diplomaty druhé světové války nemohl komunistický režim potřebovat. Je znepokojující, že hrdinové, kteří mnohokrát riskovali vlastní život v boji za vlast a demokracii, upadli v zapomnění, nebo že tato jejich aktivita byla později podnětem k jejich pronásledování a trestání.

Oni za nás bojovali. Bojujeme my nyní za ně?

---

⁶³ Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

At' jsou slova plk. gšt. (vojína) Václava Havelského napsaná po šesti letech války - v květnu 1945 - nejen dokladem doby, ale i výzvou k našemu zamyšlení:

„Sbohem léta čekání, naděje a beznaděje, obav a důvěry. Začínám nový život, o kterém již psát nebudu. Jdu domů s odvahou a nejlepšími úmysly pracovat pro Ty, pro které jsem šel bojovat a pro které jsem hodil všanc své osobní štěstí.....hrál jsem tak vysoko, že nutno děkovat Bohu, že mé riskantní počínání nepotrestal jako marnou pýchu....“⁶⁴

---

⁶⁴ MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

Závěr

Výsledkem mé práce je zmapování životního osudu plk. gšt. Václava Havelského, československého válečného diplomata. Popisuje život plk. gšt. Havelského od narození až po poslední léta jeho života. Neopomenula jsem popsat rodinné poměry, studia i odbojovou organizaci, jejímž byl členem. Jelikož se jednalo o velitele oblasti, pod kterou spadala taktéž židlochovická jednotka, skupina, která se nacházela v místě mého bydliště, věnovala jsem se podrobněji právě této jednotce a jejím představitelům. Velká část práce se také zabývá jeho působením v zahraničí a vojenskou službou z poválečných let. Plk. gšt. Václav Havelský v zahraničí vykonával funkci vojenského ataše i vedoucího Československé vojenské mise. Po návratu do vlasti byl postupně odsunut do ústraní, až mu byla nakonec odebrána vojenská hodnost. Několik let pak vykonával různá civilní zaměstnání. Zemřel ve věku 63 let. V roce 1968 manželka Václava Havelského požádala o kompletní rehabilitaci manžela. Nebylo jí vyhověno.

Tento příběh mě i po měsících „soužití“ nutí k zamyšlení. Jaký mohl být režim, který vynikajícího vojenského diplomata, vlastence a bojovníka za svobodu místo ocenění degradoval a jeho životní průběh odsoudil k zapomnění. Zároveň doufám, že podám dostačující svědectví o tom, že hrdinové nemusí být vždy na první pohled rozeznatelní od většinové populace.

Jeho poválečný osud nebyl znám ani dnešní nejbližší rodině, žádná literatura se o tomto vojenském diplomatovi a jeho poválečném životě nezmiňuje. Také zmínky o jeho vojenské a diplomatické dráze byly útržkovité a velmi stručné. Jedná se tedy o první zveřejněné zpracování a zmapování celého života plk. gšt. Václava Havelského.

Na počátku psaní práce jsem si stanovila cíl, který se mi podařilo splnit. Zmapovala jsem život plk. gšt. Havelského až do jeho posledních let a mohu tedy nejen pozůstalým, ale i veřejnosti předložit dílo, ze kterého se mohou dozvědět více o životě tohoto válečného diplomata a hrdiny odboje.

Je ještě mnoho obdobných osudů jako ten, který se stal klíčovým pro moji práci. Ráda bych se v budoucnu těmto zapomenutým elitním diplomatům věnovala, aby se na jejich často pohnuté osudy nezapomínalo.

Prameny a literatura

Archiválie:

Dokumenty v osobním vlastnictví rodiny plk. gšt. Václava Havelského

Kronika města Židlochovice, 1937-1942, SOkA Rajhrad, nezařazeno.

Osobní spis plk. gšt. Václava Havelského, 27. 5. 1898, vojenská evidence osob, Správní archiv Armády České republiky Olomouc.

MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha, Sb. Kmenových listů – Václav Havelský

Literatura:

BÍLEK Jiří, LÁNÍK Jaroslav, ŠACH Jan, *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí, květen 1945 - květen 1955*, Praha 2006.

KOPEČNÝ Petr, *Obrana národa na Brněnsku 15. 3. 1939 - 29. 2. 1940*, Brno 2006.

KOPEČNÝ Petr, POLÁK Petr, *Žijeme jejich odkazem*, Brno 1985.

MÍŠEK Jiří, *Partyzáni Vela*, Praha 1946.

ONDRŮJ Arnošt, *Židlochovice v letech zápasů a budování*, Sborník studií, Židlochovice 1948

STEHLÍK Eduard, *Srdce armády, Generální štáb 1919-2004*, Praha 2004

ŠEVEČKOVÁ Jana, *Činnost referátu IIBM brněnské řídicí úřadovny gestapa v letech 1939-1945*. Diplomová práce Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

ŠRÁMEK Pavel, *Ve stínu Mnichova, z historie československé armády 1932-1939*, Praha 2008

ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ Zlatica, *Československá vojenská zahraniční služba 1939-1945*, Sborník studií, Praha 2008.

Internetové stránky:

Historie Kounicových studentských kolejí. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno [online]. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z:
<http://www.vfu.cz/ubytovani/historie/historiecz.html>

Československý národní výbor a prozatímní stání zřízení ČSR v emigraci. In: Vláda České republiky [online]. [cit. 2011-12-19]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/historie/ceskoslovensky-narodni-vybor-a-prozatimni-stani-zrizeni-csr-v-emigraci-50551/>

Řády a vyznamenání. In: Válka.cz [online]. [cit. 2011-12-28]. Dostupné z:
<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/78702>

Gazette Issue 37853 published on the 14 January 1947. Page 5 of 8. In: The London Gazette [online]. [cit. 2012-12-31]. Dostupné z: <http://www.london-gazette.co.uk/issues/37853/supplements/327>

BERÁNEK, Jaroslav. *Monty - mistr válečných polí.* In: Český rozhlas [online]. [cit.2012-12-31]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/wwii/lide_britanie/_galerie/116136?type=image&pozice=1

Podrobný životopis armádního generála Sergěje Jana Ingra. In: Military muzeum [online]. [cit. 2012-01-04]. Dostupné z:
<http://www.militarymuzeum.cz/zivotopis-gen-ingr.php>

Seznam příloh

Všechny přílohy, kromě přílohy číslo 2 a 9, jsem převzala z fotoalba plk. gšt. Václava Havelského⁶⁵.

Př. č. 1: Fotoalbum

Př. č. 2: Hlavní organizátoři Obrany národa v Židlochovicích⁶⁶

Př. č. 3: Po útěku z budapeštského vězení, 1940

Př. č. 4: Francie, 1940

Př. č. 5: V Anglii jako voják, Cholmondeley Parc Camp, 7. července 1940 až 27. září 1940

Př. č. 6: Návštěva prezidenta dr. Beneše a britského premiéra Winstona Churchilla v Cholmondeley Parc Campu, Anglie 1940

Př. č. 7: Ministerstvo národní obrany, Londýn

Př. č. 8: Jako velitel vojenské mise u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945

Př. č. 9: Jako velitel vojenské mise u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945 společně s ostatními veliteli.⁶⁷

Př. č. 10: Po návratu ze zahraničí s manželkou a dcerou, Velká Bíteš 1945

Př. č. 11: Vojenská přehlídka, Brno - hrad Špilberk 1946

Př. č. 12: Vojenské zkoušky aspirantů, Znojmo 1946

---

⁶⁵ MZM Brno, HO, fond Písemnosti, inv. č. S 21 250.

⁶⁶ Arnošt ONDRŮJ, Židlochovice v letech zápasů a budování, Sborník studií, Židlochovice 1948

⁶⁷ http://puvodni.mzm.cz/mzm/predmety/velitele_montgomery.html, 30. 12. 2011

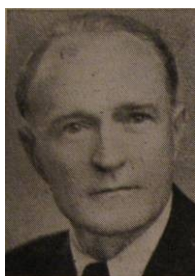

Přílohy

Př. č. 1: Fotoalbum

Př. č. 2: Hlavní organizátoři Obrany národa v Židlochovicích.

Dr. Ing. František Boleloucký

Ing. Blahoslav Čermák

JUDr. František Čermák

Učitel Josef Jakob

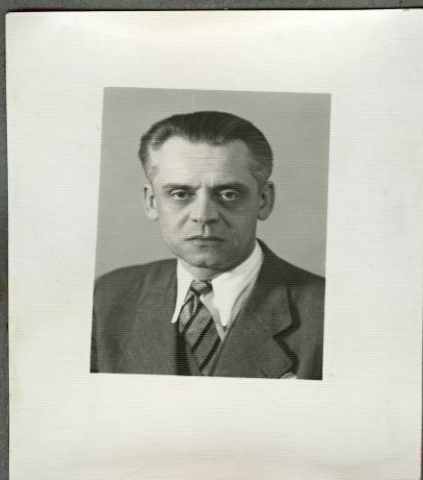

Major František Herclík

Nadpor. Josef Mrkvica

Př. č. 3: Po útěku z budapeštského vězení, 1940

Bélehrad 1940 - 7/2, po útěku
z budapeštského vězení.

Bélehrad 1940
+ npon. Jiří Macháček

Recko

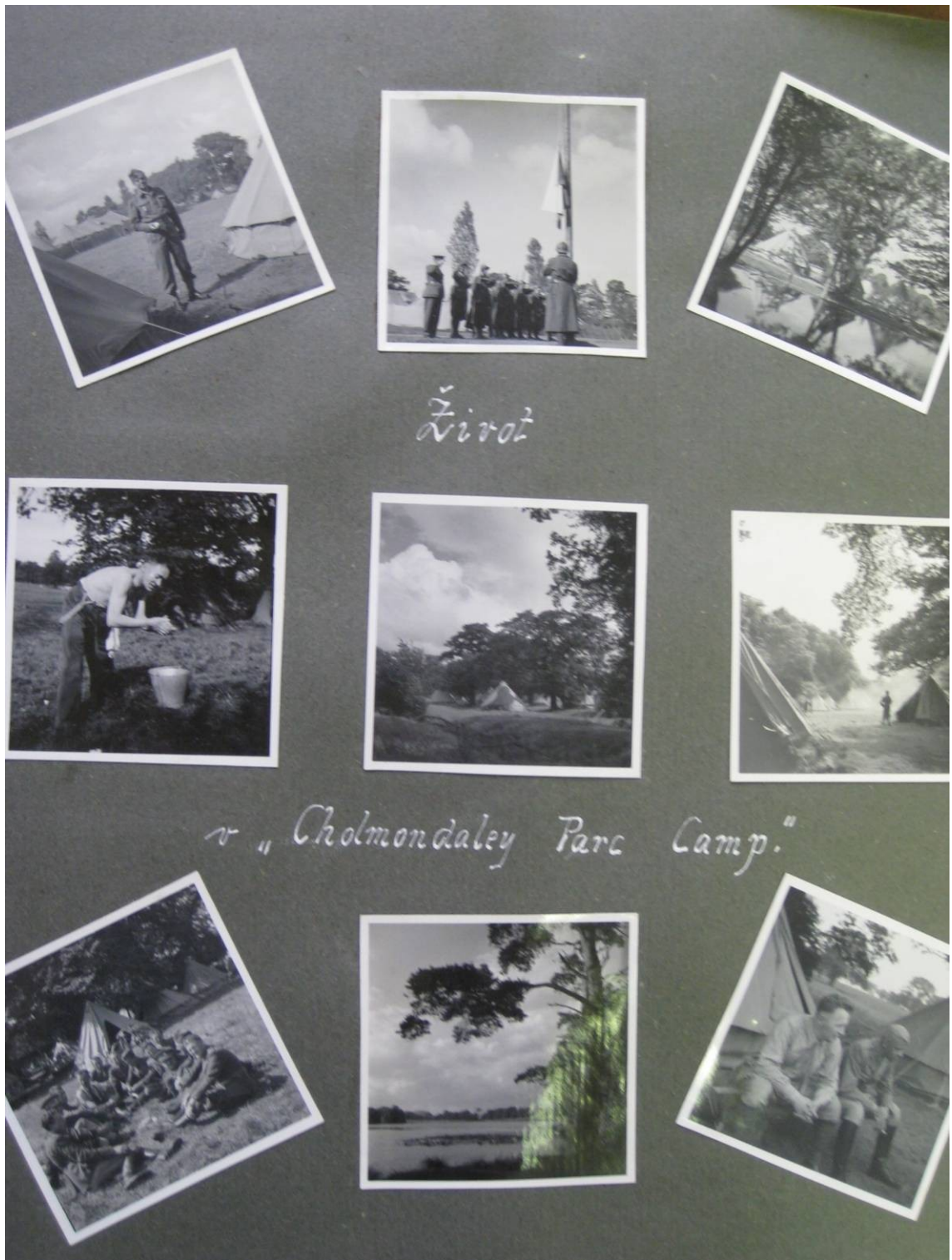

Češi na citadele. Budapeštské vězení -

Př. č. 4: Francie, 1940

Př. č. 5: V Anglii jako voják, Cholmondaley Parc Camp, 7. července 1940 až 27. září 1940

Př. č. 5: V Anglii jako voják, Cholmondeley Parc Camp, 7. července 1940 až 27. září 1940

Př. č. 6: Návštěva prezidenta dr. Beneše a britského premiéra Winstona Churchilla v Cholmondaley Parc Campu, Anglie 1940

Př. č. 7: Ministerstvo národní obrany, Londýn

Př. č. 8: Jako velitel vojenské mise u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945

Plk. gšt. Václav Havelský stojí vpravo

Př. č. 9: Jako velitel vojenské mise u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945 (druhý zprava) společně s ostatními veliteli

Velitelé mezinárodních vojenských misí u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945 Zleva: plk. De Broockert (Holandsko), plk. Troullier (Francie), pplk. Smith-Bingham (Anglie), brig. Peto (Anglie), pplk Russell (Anglie), plk. Banach (Polsko), plk.gšt. Václav Havelský (Československo) a plk.van Oast (Belgie)

Př. č. 9: Jako velitel vojenské mise u 21. skupiny maršála Montgomeryho, 1945 (druhý zprava, spodní řada) společně s ostatními veliteli

Př. č. 10: Po návratu ze zahraničí s manželkou a dcerou, Velká Bíteš 1945

Př. č. 11: Vojenská přehlídka, Brno - hrad Špilberk 1946

Př. č. 12: Vojenské zkoušky aspirantů, Znojmo 1946

Škpt. děl. Oldřich Bedrník, mjr. děl. Dvořák Oto, plk. gšt. Václav Havelský
(vlevo)